

VIRRAN

04/2022
PÄIJÄLÄN
KYLÄLEHTI

varrelta

sivu 16

Elämäntapaintiaanit

sivu 5

Kunta on ylösä kylistään

PÄIJÄLÄ
Kylä virran varrella

VIRRRAN varrelta

1. Pääkirjoitus ja sisältö
3. Kiitos - Puheenjohtajan palsta
4. Päijälän sivukirjaston toiminta muuttuu
4. Leppäkosken kohinaa - lisäpainos
5. Kunta on ylpeä kylistään
6. Kiitos Leena Erkkilä-Ackmanille
6. Kerberos Kangasjärveltä
7. Syksyn tapahtumia Päijälässä
9. Myötävirtaan - vastatuuleen
12. Kotiseutua pyöräillen
13. Ööpö - Monin tavoin syrjässä
16. Elämäntapaintiaanit Päijälässä
19. Leppäkosken elämää ja ihmisiä entisaikaan
22. Valoa
22. Talven 2022-23 tapahtumia
23. Muistoissamme Olavi Blåstedt ja Martti Niemi
25. Maistuvat sieniherkut joulupöytään
26. Sienikurssi Rukoushuoneella

9 Myötävirtaan - vastatuuleen

13 Ööpö

25 Maistuvat sieniherkut joulupöytään

män kuin toisilla. Vuosisadasta kolme neljäsosaa eläneenä alkaa tajuamaan, että jokainen uusi päivä, jonka saan elää, vie lähemmäksi maallisen elämäni loppua vauhdikkaammin kuin edellinen ja siksi jokainen uusi päivä on arvokkaampi kuin edellinen -puhumattakaan vanhasta vuodesta suhteessa tulevaan vuoteen. En haluaisi omien päivieni ja vuosieni vain soljuvan ohi huomaamatta ja merkityksettöminä niin itselleni kuin läheisilleni, mutta ehdinkö pysähtyä sitä pohtimaan. Arvostanko todella sitä aikaa, jonka olen saanut ja vielä mahdollisesti saan elää?

Elämäni - niin kuin meidän kaikkien elämä - on koostunut pienemmistä ja isommista, merkityksettömillä ja merkityksellisillä vaikuttaneista osasista, joskin niiden kunkin todellista arvoa tai arvottomuutta en useinkaan ole todentanut, miettinyt edes omalta kohdaltani, puhumattakaan niiden vaikutusta läheisiin ja ympäristöni. Siksi viimeistään nyt on aika pysähtyä ja ottaa siihen aikaa!

Tiedän kokemuksesta, että moniin tuleviin asioihin elämässä on etukäteen valmistauduttava, jos haluan, että ne voisivat toteutua kohdallani. Olkoon sitten kyse konkreettisista asioista tai elämäni syvimpiin sopukoihin, sieluuni liittyvistä asioista. Meille on annettu 365 päivää, 12 kuukautta, jotka muodostavat vuoden jakson, jotka sitten toteutuvat toinen toisensa perään. Itse ajattelen, että se on oikea rytmi myös muistuttamaan elämän tärkeistä asioista, koska niin helposti tärkeät asiat jäävät vähemmän merkityksellisten asioiden jalkoihin. Kun en itse usko sattumaan vaan Jumalan johdatukseen elämässäni, niin uskon myös, että vuosirytmillä on tarkoituksensa elämän ylläpitäjänä.

Ensimmäinen adventti on tämän lehden ilmestyessä lähellä. Sen myötä minulle on tärkeää aloittaa niin sisäisesti kuin ulkoisesti Jeesuksen syntymäjuhlan valmistelut. Jumala lähetti poikansa Jeesuksen maailmaan ihmiseksi sovitamaan syntimme - rikkomuksemme Luojaamme ja ihmisiä kohtaan - kuten hyvin tiedämme - ja sen kautta mahdollistamaan rauhan Jumalan ja jokaisen ihmisen välillä, joka ottaa vastaan Jeesuksen vapahtajanaan. Mutta tuota todellista joulunajan merkitystä on usein vaikea enää löytää kaiken joulutohinnan keskeltä, ellen pysähdy ja palaa juurille. Juurille palaaminen täytyy meillä perheenä mm. jouluaattona, kun luemme Luukkaan evankeliumista luvusta 2 jakeet 1-20 ja laulamme virren ”Enkeli taivaan lausui näin...”.

Vuodenajat ja niiden kuukaudet rytmittävät hyvin elämää ja tuovat kullekin luontaisia paikkoja pohtia omaa elämänsä taaksepäin ja eteenpäinkin, josta esimerkkinä on joulun aika nyt tällä hetkellä. Sama koskee myös yhdistysten toiminnan arviointia kuluneelta vuodelta ja uuden vuoden toiminnan suunnittelua. Ne ovat ajankohtaisia vuodenvaihteen molemmin puolin.

Vaikka olenkin elänyt jo pitkään, edelleen minulla on unelmia ja ajatuksia, mitä haluaisin vielä kokea, ehkä saada aikaankin ja toisaalta paljon pohdittavaa, miten voisin olla parempi läheinen niille ihmisille, joita jokapäiväisessä elämässä kohtaan. Yksin jotain rutiinityötä tehdessä nämä asiat ovat niitä, joista kerron Taivaan Isälle ja pyydän apua, koska omassa itsessäni olen voimaton. Vuodenvaihteen jälkeen on ehkä itselläni rauhallisin aika ns. pakollisista fyysisistä töistä ja ehkä silloin on aika unelmien täyttymyksen pohdintaan.

Haluan toivottaa jokaiselle lukijalle antoisia pohdintoja ja Jumalan siunausta loppuvuodelle ja alkavalle vuodelle 2023. Nähdään kylällä ja toivottavasti joulun tilaisuuksissa!

Hannu Lahtinen

Pääkirjoitus

Arvoisa lehtemme lukija!

Vuosi 2022 on kääntymässä kohti loppuaan ja uusi vuosi 2023 avaa meille ovensa noin kuukauden kuluttua. Nyt on aika miettiä niin mennyttä kuin valmistautua tulevaan. Vai onko, pohdin? Onko vuoden vaihtuminen jokin erityinen syy tällaiseen pysähtymiseen, tutkisteluun? Omalta kohdaltani päädyn ajatukseen, että kyllä on. Mutta miksi?

Elämän päivät ovat rajalliset meillä kaikilla, vaikka toisilla niitä on enem-

Virran Varrelta - Päijälän kylälehti, 04/2022.

Virran Varrelta -toimituskunta: Hannu Lahtinen (päätoimittaja), Leena Bragge, Eeva Honkanen, Kalevi Laalo, Ulla Lahtinen, Risto Lehto, Mirkka Lempiäinen, Pirkko Nurminen, Aino Ruokola, Merja Åkerlind

Julkaisijat: Päijälän kristillinen yhdistys, Päijälän seudun kyläyhdistys ja Mäkimaan Muhku

Lehden taitto: Mirkka Lempiäinen

Painatus: Padasjoen kirjapaino. Painetaan 4 krt. vuodessa.

Yhteystiedot: Päijälän kristillisen yhdistyksen puheenjohtaja Hannu Lahtinen, 0500 304769, hannu.lahtinen@pajjala.fi

Päijälän seudun kyläyhdistyksen puheenjohtaja Leena Bragge 040 8326131, leenaobragge@gmail.com

Mäkimaan Muhku: Risto Lehto, rhlehto1@gmail.com

Kansikuva: Ulla Lahtinen

KIITOS!

Sana KIITOS on äärimmäisen kallisarvoinen sana, joka oikein käytettynä tuottaa iloa ja mielihyvää. Sen käyttöä ei kannata tuhlaa, koska liian usein sanottuna sen merkitys laimenee ja lopulta se kuulostaa vain loppuunkuluneelta kohteliaisuudelta, joka sanotaan vain muodon vuoksi.

Konservatiiviset brittiläiset ovat hyvä esimerkki kohteliaisuuksien tuhlaamisesta. Kotioloissakin pyydetään, annetaan ja kiitetään käyttämällä kauniita sanoja sen enempää niitä tarkoittamatta. Voihan se olla niinkin, että suomalaisen jurrikan mielestä se vain tuntuu todella huvittavalta. Toinen hyvä esimerkki on Oscar-palkintojen jakotilaisuus, jossa kiitetään kaikkia maailman ihmisiä, kuinka he ovat olleet mahdollistamassa palkinnon saantia, mukaan luettuna myös naapurin koira, ettei vaan jää ketään mainitsematta.

Kuvitelkaa tilanne, jossa muurari muuraa seinää tiilistä. Apupoika antaa tiilen kerrallaan ja muurari sano joka kerran tiilen saatuaan: ”Kiitos”. Sadas kiitos on jo merkityksetön.

Kiittää voi monella tavalla sanomatta sanaakaan ja silti kaikki osapuolet tietävät mistä on kysymys. Hymy on aina ollut paras kiitos ja se on tehokkain keino kertoa toiselle mitä ajattelee. Talkooväki tulee töihin, koska tuntee kiitollisuutta siitä mahdollisuudesta, että saa olla mukana. Kun työ on tehty, joku voi tokaista: Katsokaas, mitä olemme saaneet aikaiseksi. Kaikille tulee hyvä mieli. Kiitokseksi tarjotaan evästä. Hyviä eväitä voi kehua kiitokseksi: Onpa maukkaita voileipiä ja herkullista keittoa. Lähtiessä kysellään, milloin taas talkoillaan samoissa merkeissä. Vaikka kukaan ei olisi koko päivänä sanonut

kiitoksen sanaa, niin kaikki ovat kiittäneet toimillaan, eleillään ja hymyillään ihan riittävästi. Suomalainen on kyllä tottunut kohteliaisuudesta kiittämään kahvit juotuaan, joten ei siinäkään mitään väärää ole.

On olemassa paljon kiitoksenkipeitä ihmisiä, jotka eivät ole elämässään saaneet tarpeeksi kiitosta tai haluavat muuten olla keskipisteenä. Toiset eivät kiitosta kaipaa, koska työn jälki on se paras kiitos. Toiset noloistuvat tai hämmentyvät, jos julkisesti kiitetään. Ei aina voi tietää, miten kukakin reagoi saamaansa huomioon.

Olemme kaikki kyläläiset päässeet taas yhdessä tämän vuoden loppuun kunnialla. Kunniamainintakin tuli saatua Leena Erkkilä-Ackmanin hakemuksen ansiosta. Ikonen Marjan ehdotuksesta lahjoitamme Leenalle Päijälän logo-hupparin. Kaikki voivat tulla ihailemaan kunniakirjaa Pirtin kahvioon. Siellä se on arvoisellaan paikalla Lahtisen Ullan Päijälän kylä -tilkkutyön vieressä.

Yhdistykset ostivat uuden kiinteistön kylän keskustasta yhteiseen käyttöön. Miesten talkooporukka sai luontokohteet valmiiksi – jäljelle jäi vain huoltohommia. Talolla riittää uutta puuhaa lähivuosina. Naisten talkooväki vaihtuu hiljalleen, kun toisia jää pois ja uusia tulee tilalle. Jokaiselle riittää tekemistä kylän kokoontumisissa.

Edellä tuli mainittua muutama nimi. Heille ja kaikille muille yksi yhteinen ISO KIITOS tästä vuodesta – myös niille, joita en ole vuoden aikana huomannut ääneen kiittää. Kyllä minä silti olen sitä tarkoittanut – hymyillen.

Rauhallista loppuvuotta!

Teksti ja kuva: Leena Bragge, PSKY, pj.

PÄIJÄLÄN SIVUKIRJASTON

toiminta muuttuu vuoden alusta.

Pääkirjastosta Eeva Markkanen aloittaa maaliskuun alussa käynnit Päijälässä (ja Pihlajakoskella) kerran viikossa sovittuna päivänä. Hän siirtää myös Päijälän lainaukset ja tilaukset digiaikaan sekä pitää kirjaesittelyjä ja teemapäiviä. Siitä myöhemmin lisää. Kyläyhdistyksen johtokunnan kokouksessa 22.10.2022 päätettiin alustavasti, että se päivä voisi olla perjantai ja iltapäivä.

Aino jää ansaitulle eläkkeelle, mutta hoitaa kirjastoa tarpeen mukaan muinakin aikoina.

Kirjaston aukioloajat loppuvuonna 2022:

- Marraskuu: la 26.11. joulutorin ajan ja ti 29.11. klo 10-13
- Joulukuu: ti 13.12. ja ti 27.12. klo 10-13

Tammi-helmikuun 2023 ajan kirjasto on virallisesti suljettu, mutta saattaa olla satunnaisesti auki esimerkiksi kirja-piirien aikana.

Pääkirjasto ilmoittaa tulevista aukioloajoista Kuhmoisten Sanomissa. Päijälässä informoimme asioista entiseen tapaan laittamalla tiedotteita Pirtin ulko-oveen, ilmoitustaululle, kotisivulle ja facebookiin sekä tietenkin Virran Varrelta -lehteen.

Nyt kirjauuteus lainattavissa: Seppo Unnaslahden Luopioisten historia.

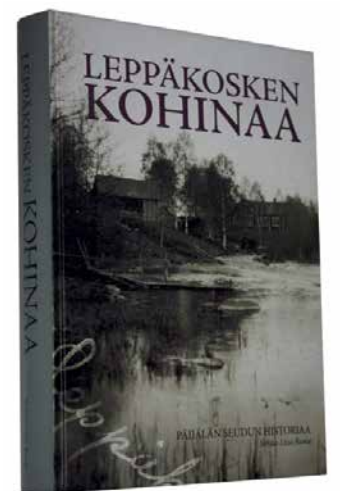
LEPPÄKOSKEN KOHINAA – LISÄPAINOS

Kyläkirjamme on ollut suosittu tietolähde niin vakituisille asukkaille kuin täältä muualle muuttaneillekin. Kirjaa kysyvät myös kausiasukkaat, jotka ovat löytäneet kesäpaikakseen kiinteistön, jonka menneisyys ja tarinat ovat tuntemattomia.

Vuonna 2009 painettiin melkein 800 kpl kirjoja. Nyt paistaa viimeisenkin laatikon pohja ja ajatuksena on tilata lisäpainos.

Pyydämme apua teiltä kaikilta, jotka ovat löytäneet mahdollisia muutoksia/ korjaus ehdotuksia Ne olisi hyvä kerätä yhteen ja korjata ennen kuin tilataan uutta painosta.

Lähettaisittekö tiedot Lahtisen Ullan sähköpostiin ullalah48@hotmail.com vuoden loppuun mennessä. Laita myös sivunumero, jota muutos koskee.

VALTTERI VÄYRYNEN:

Kunta on ylpeä kylistään

Kunnanjohtaja Valtteri Väyrynen Päijälän laavulla.

Leena Bragge ja Hannu Lahtinen vastaanottamassa Kunniamainintaa.

Päijälän saama kunniamaininta ei tainnut olla täysi yllätys kunnanjohtaja Valtteri Väyrykselle, niin positiivisena hän muistaa oman keväisen ensivierailunsa. “Kylässä tapahtuu koko ajan jotakin, ja kun jotakin tapahtuu, on koko kylä hommissa mukana. Jäi kuva aktiivisesta ja yhteisöllisestä Päijälästä.”

Väyrynen kiittelee Päijälää erikseen idyllisestä ja kauniista keskustasta sekä siististä raitista. “Kylässä osataan käyttää hyödyksi erilaisia hankerahoituksia. Päijälällä on jopa oma elinvoimahanke ja siihen liittyvä kyläsuunnitelma. Menestymisen perusteet ovat vakaalla pohjalla.”

Kunta avustaa ja antaa taustatukea

“Kunta on ylpeä kylistään”, tiivistää kunnanjohtaja keskinäiset suhteet. “Kunta haluaa tukea ja mahdollistaa kylien toimintaa. Kunta ei voi olla kylän pinnallapitäjä, vaan kylän pitää itse haluta ja tehdä omaa kehitystyötään.”

“Kunnan tukimahdollisuudet ovat aika rajalliset. Suoraa rahaa kunta ei voi kylille antaa muutoin kuin avustuksina. Ne jäävät aika pieniksi, sillä ottajia on paljon.”

Kunnanjohtaja muistuttaa, että kotikunta voi auttaa kyliä muutoinkin kuin rahallisesti. “Elinvoimakoordinaattori neuvoo mielellään hankkeiden alullepanossa ja toteuttamisessa. Kunta haluaa olla mukana tiedottamisessa ja informaation levittämisessä, missä apuaan tarjoaa erityisesti kirjasto. Välillä kunta mahdollistaa kylien alkavia hankkeita välirahoittajana, jos vaaditusta alkupääomasta on puutetta.”

“Päijälässä on asiat hoidettu erittäin hyvin. Kylä hoitaa itse tiedotukset, eikä välirahoituksen tarvettakaan taida olla.”

Väyrynen kertoo kehittäneensä ajatusta kyläkummeista, koska kylillä on uudelle asukkaalle tai asukkaaksi ha- luvalle paras tieto, koskepa kysymys vaikkapa vapaita

tontteja, polttopuun myyjiä tai rakennusapua. “Olisi hienoa, kun saisimme kehitettyä kyläkummiverkoston. Se olisi hyvä tukiranka maalle muuttavan kaupunkilaisperheen arkeen.”

Kausiasukkaat voimavara

Kausiasukkaiden merkitys on valtava erityisesti kylillä, pohtii Väyrynen. “Kuhmoisten hiljalleen hiljenevät kylät tarvitsevat kausiasukkaitaan. On ollut hieno huomata, miten kesämökillä vietetty aika kasvaa pikkuhiljaa vuosittain. Aika usein on käynyt myös niin, että syksyllä ei ollakaan lähdetty takaisin ruuhka-Suomeen, vaan kylälle on jääty pysyvästi. Se kertoo kylien vetovoimaisuudesta ja yhteishengestä.”

“Kausiasukkaat tuovat pitäjän arkeen töpinää. Kylät saavat kausiasukkaista aktiivisia kyläläisiä, jotka ovat hankkeissa mukana, välillä jopa hankkeen vetäjänä. Kausiasukkaat ovat Kuhmoisille voimavara, jota voisimme käyttää hyödyksemme hieman enemmänkin.”

Ralli ja kajakki odottavat

Virran varrella tiedusteli kunnanjohtajan tulevia ohjelmia, sillä kevään 2022 tapaamisissa mainostettiin mahdollisuutta hankkia Päijälästä kokemusta MM-rallista ja melonnasta. Kas tässä vastaukset, jotka osapuolten kannattaa pitää mielessä:

“Tämän vuoden rallit menivät jo, mutta ensi vuoden rallit ovat taas tulossa. Olisihan sitä hieno jotenkin saada kunnanjohtaja kisajärjestelyihin mukaan. Pitää (Lahtisen) Hannun kanssa asiaa hieman keväällä suunnitella.”

“Kesä meni niin nopeasti, etten kerinnyt melomaan ollenkaan. Toivottavasti ensi kesänä riittää aikaa Pitkänveden melontareitille. Ja saahan sitä aikaa, kun ajoissa varaa kalenteriin.

Teksti ja kuva: Merja Åkerlind

KIITOS LEENA ERKKILÄ-ACKMANILLE!

Pirkan kylien kunniamaininnasta Päijälän kylälle voidaan kiittää Leena Erkkilä-Ackmania, joka asuu tällä hetkellä Ruolahden koululla ja Jämsässä. Leena osti silloisen miehensä kanssa vuonna 1969 Ylälammin rannalla olevan Koskenniemen kiinteistön kesäpaikakseen. Silloin hän jo tutustui kylään ja kyläläisiin. Nyt hänen poikansa Ville Erkkilä perheineen pitää paikkaa kesäasuntonaan. Luonnonkauniilla paikalla oleva talo on vuosien saatossa ollut käytössä vaihtelevasti, siinä on joskus ollut vuokralaisiakin.

Leena Erkkilä-Ackman kertoo, että hän ilmoitti Päijälän Vuoden kylä -kilpailuun vertailun seurauksena. Hänen poikansa Ville Erkkilä on Länkipohjan kyläyhdistyksen puheenjohtaja, ja Länkipohja valittiin Keski-Suomen Vuoden kyläksi 2021. Leenan mielestä Päijälä jos mikä ansaitsi saman tittelin jo pitkään jatkuneiden aktiivisten kehitystoimiensa takia. Mutta koska Kuhmoinen oli siirtynyt Pirkanmaalle, Pirkan kylät oli oikea organisaatio anomukselle. Leena laati Päijälän ansioluettelon, lähetti sen ja jäi odottamaan tuloksia silmissä siintäen VUODEN KYLÄ -kyltit Päijälän sillanpielessä. Ihan siihen ei ylletty, mutta Leena kehottaa kyläläisiä anomaan edelleen. ”Kukas se kissan hännän nostaa, ellei kissa itse?” nauraa Leena. Mutta kunniamainintakin oli iloinen yllätys. Kiitos vinkkaamisesta Leena Erkkilä-Ackman!

Kerberos Kangasjärveltä

Päijälän kylälehti on saanut taas ajankohtaispiirroksen Kerberokselta alias Kalevi Laalolta, 79. Hänet tunnetaan mm. Etelä-Suomen Sanomien ja Satakunnan Kansan pitkäaikaisena pilapiirtäjänä.

Laalo toimi päätyökseen mm. Kuorma-autoliiton ja Asko-konsernin tiedotuspäällikkönä. Hän on julkaissut 38 tieto- ja piirroskirjaa sekä käsi- kirjoittanut useita laulunäytelmiä. Laalo esiteltiin vuoden mielipidepiirtäjänä Suvipinxissä 2005, ja 2021 hän sai Nastola-mitalin.

Kansallisen läpimurtonsa Laalo teki suomalaishihtäjien doping-käryä arvostelevilla piirroksilla 2001. Syyskuussa 2011 herättivät suurta huomiota hänen sutensa, jotka kommentoivat New Yorkin kaksoistornien tuhoa sanoin: ”Ihminen on ihmiselle ihminen.”

Lopullisesti Kerberos vakiinnutti asemansa pilapiirtäjiemme terävimmässä kärjessä Lännen Median järjestämässä sananvapauskampanjassa 2015. Vastaiskua Pariisin terrori-iskulle toteutti 15 suomalaispiirtäjää, joiden joukosta esimerkiksi Helsingin Sanomat nosti kuvasatsinsa johdannoksi Laalon piirroksen.

Laalo on vuodesta 1970 viettänyt vapaa-aikaa kristallinkirkaan Kangasjärven rannalla Päijälän liepeillä.

“Olen nähnyt karhun nukkumapaikan ja kuullut suden ulvonnin. Susi on sudelle susi”, tuumii Laalo.

SYKSYN TAPAHTUMIA PÄIJÄLÄSSÄ

Syystoria vietettiin syksyisessä, tihkusateisessa kelissä, mutta myyjiä ja ostajia riitti silti Päijälän Pirtillä. Oikealla olevassa kuvassa serkukset Nella (10 v., vas.) ja Lotta Ruokola (9 v) ovat vähitellen kehittymässä Päijälän torin veteraaneiksi. Ensimmäiset myyntikokemuksensa he hankkivat ennen joulua 2021. Tämän vuoden kevät- ja syystorille he rohkaistuivat valmistamaan omia askartelutöitä; onnittelukortit sopivat mainospuheen mukaan "niin sukulaisten kuin kaverien muistamiseen".

Tarvikkeiden ostossa olivat auttaneet Lotan Tanja-äiti ja mummu Eeva-Kaarina Ruokola. Myynnissä oli tavaraa monelta tekijältä, joten parivaljakko piti tarkkaa kirjanpitoa siitä, paljonko rahaa oli kenellekin kertynyt. Omilla tuotoillaan pikkunaiset hankkivat tällä kertaa hienot kaulahuivit. Tavataanko taas joulutorilla?

Mikkelinpäivän elojuhla ja myyjäiset ovat olleet olemassa koko rukoushuoneen olemassaolon ajan. Ihmiset tuovat sinne syksyn satoa myyntiin ja se myydään perinteisesti huutokaupalla rukoushuoneen hyväksi. Kuvassa Esa Hartikainen meklarina.

Rallin jälkeen kylän talkooporukat ovat vetäneet vähän henkeä. Yhteisessä kauppakiinteistössä on tehty pientä siivousta ja listoja laiteltu paikoilleen. Lokakuun lopulla siistittiin kaupan ympäristöä ja raivattiin yhdessä risukkoa sillanpielestä.

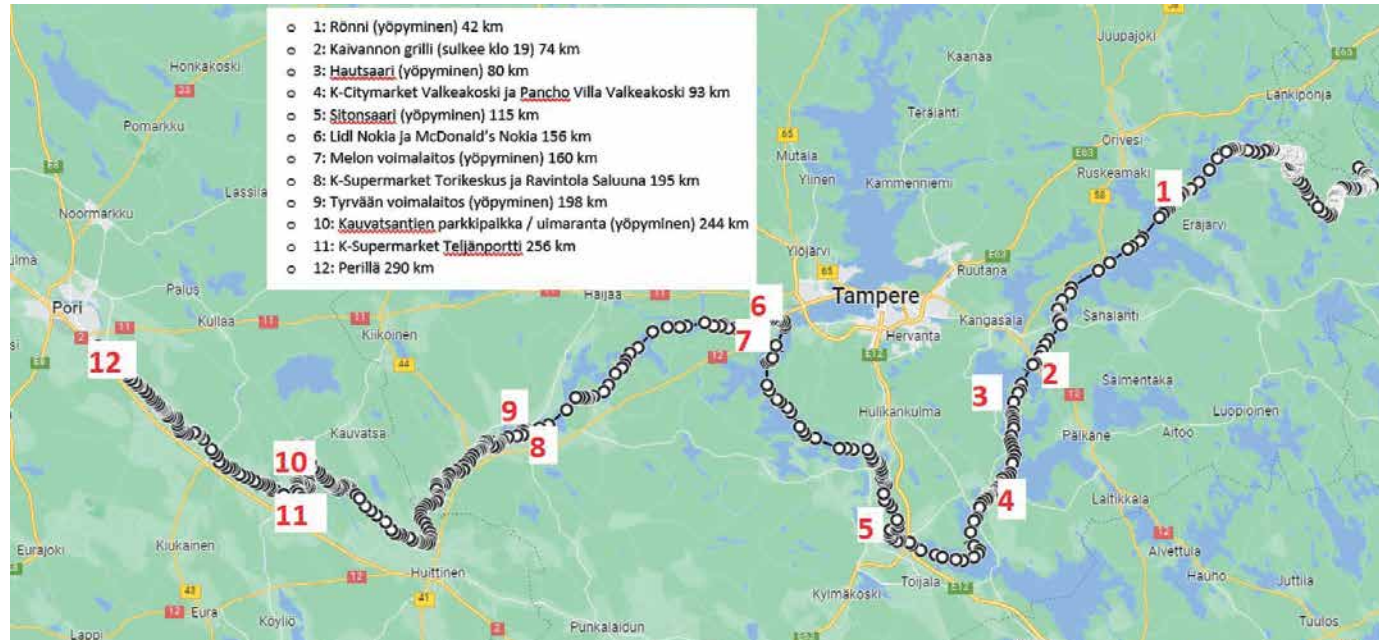
Tarkoitus on ensi kesänä ryhtyä sähkö-, putki- ym. hommiin. Varsinainen toiminta -kuten esim. tukkilaismateriaalin näyttely voisi olla ajankohtainen vasta kesällä 2024, sillä sen rakentamiseen liittyy paljon suunnittelua ja erilaista hanketyötä.

Ylhäällä kuvassa kylän komeat talkoomiehet ja äärimmäisenä oikealla Suomen Metsämuseo Luston perustamisessakin mukana ollut Markku Rauhalahti, joka oli tullut asiantuntijana kertomaan, mitä kaikkea pitää ottaa huomioon uitto- ja metsäperinteen tallentamisessa -ja mistä kannattaa aloittaa.

Syksyisin rukoushuoneella on perinteisesti vietetty lähetystyöhön liikkuvaa tapahtumaa. Tänä syksynä vierailijana oli medialähetystyö Sansan operatiivinen johtaja Marko Pihlajamaa. Sansa välittää kristinuskon toivoa suljettuihin ja vaikeapääsyisiin paikkoihin paikallisten ihmisten paikallisille tekemän mediatyön kautta niin radiossa, tv:ssä, verkossa kuin somessa ympäri maailmaa. Pihlajamaa kertoi etenkin Intian työstä mutta myös Afrikasta ja muista yhä suljetummiksi muuttuvista maista. Hän piti myös mielenkiintoisen raamattutunnin Laulujen Laulusta eli Korkeasta Veisusta. Salla Harjunen lauloi ja laulatti yleisöä.

Aukeaman tekstit ja kuvat: Merja Åkerlind ja Ulla Lahtinen

MYÖTÄVIRTAAN – VASTATUULEEN

Kaverukset meloivat Päijälästä Poriin

Räikkösen Mika tiedosti kymmenkunta vuotta sitten, että perheen mökiltä Kuoksenjärveltä voisi meloa Poriin. Kalakaveri Kari Bragge oli kertonut, että kalastuskunnan istuttamien taimenten merkkejä on palautettu Porista ja muulta Kokemäenjoen varresta. Ajatus jäi itämään.

Tuolloin ei vielä ollut tietoa Päijälään kunnostetusta melontareitistä. Sitä myöten Mika Räikkönen ja lapsuudenystävä Markus Ryytty lähtivät kanootilla 290 kilometrin matkalle elokuussa 2022.

Ihan samanlaista retkeä he eivät suosittele kenellekään, vaikka unelman toteuttaminen ja itsensä ylittäminen toikin mielihyvää. Keskenjättäminen ei tullut mieleenkään, mutta toinen viikko olisi antanut aikaa matkasta nauttimiseen.

Tarkkaa suunnittelua

Kilometrejä lisäsi kierto Valkeakosken kautta. Lyhempi vaihtoehto kulkisi Tampereen kautta, mutta vaatisi viiden kilometrin kävelyn kanoottiin ja varusteiden kanssa.

Miskalla oli melontakokemusta sen verran, että hän oli kerran mennyt kanootilla mökiltä Päijälän keskusta. Molemmat 35-vuotiaat ovat niin hyväkuntoisia, etteivät nähneet ennen retkeä aiheita lisäkuntosaleihin tai -lenkkeilyihin. Kahden hengen avomallinen inkkarikanootti löytyi lainaksi Miskan kesämökkimaisemista.

Yhteisten vaellusretkiensä perusteella parivaljakko tiesi, että pakkausten on oltava mahdollisimman keveitä.

Perustarpeet, kuten yöpymiset ja ruokailut, on kuitenkin varmistettava. Tarvittaessa lisää ravintoa saisi matkan varrelta. Siksi suunnittelukarttaan merkittiin tarkoin kaupat ja ravintolat. Kaupoissa pystyisi myös täyttämään vesikanisterit.

“Markuksella olisi kyllä saanut olla kahdet kengät. Nyt kävi niin, että hän kasteli ainoansa ensimmäisenä päivänä, jolloin jouduimme vetämään kanoottia Pitkänveden ja Längelmäveden välitaipaleella Pääskylän- ja Luukkaanjoissa, huomauttaa Miska. “Niistä vaikeuksista yksi rannalta huudellut ukko varoitti meitä etukäteen.”

Vedet matalalla

Parivaljakko kantoi tavaroitaan kaikkiaan viisi-kuusi kertaa, sillä vesi oli hyvin alhaalla. Jo Päijälän-reitillä kanootti osui herkästi kiviin. “Täällä on tehty paljon töitä laavujen sekä ohituspaikkojen ja -ohjeitten eteen, mutta silti reitti on aika kivinen. Ei se ole yhtä juhlaa matalan veden aikaan.”

Pahimmissa virtapaikoissa odotti uusi kantotaival sadan metrin melonnan jälkeen. Maataipaleille tiesivät vaikeuksia nyppylät, pusikot sekä liukkaat, sammalten

peittämät kivet.

Kaverukset olivat alun perin varanneet vapaata toukokuun ensimmäiseksi viikoksi, mutta suunnitelma oli pakko hylätä myöhäisen jäidenlähdon takia. Siirto elokuulle vaati uusia työ- ja lastenhoitokuvioita, joitten järjestelyistä miehet kiittävät vaimojaan. “He kyllä pitivät suunnitelmaamme pähkähulluna.”

Vastatuuli hidasti

Vesi virtaa Porissa yli sata metriä alempana kuin Kuoksenjärvellä. Korkeuseroa hyödyntävät muun muassa Nokian Melon, Tyrvään, Äetsän, Kokemäen ja Harjavallan voimalaitokset sekä Lempäälän ja Valkeakosken kanavat, jotka osuivat melontamatkalle. Voimalaitoksen lähitienoo osoittautui hyväksi yöpymispaikaksi, sillä valoa riitti myöhäisillan saapujille. Melossa miehille kävi säkä, kun he saivat luvan kulkea rakennustyömaan halki. Vaihtoehtona olisi ollut muuttaman kilometrin kävely ja kuljetus jyrkillä rannoilla.

Luulisi olevan helppoa lasketella myötävirtaan, mutta toisin oli kovien tuulien takia. “Meillä on kovin vähän valokuvia, sillä kaikki kädet kaivattiin melonnassa. Jos toinen hellitti hetkeksi, ei toinen pystynyt pitämään kanoottia edes paikallaan, vaan se lähti tulosuuntaan.” (Vastatuuliongelmia valitteli myös Simo Lievejärvi, joka kirjoitti Virran varrella -lehdessä 3/2017 monelle vuodelle jaetusta Päijälä–Pori-melontareitistä vanhalla tukkien uittoreitillä.)

Miska Räikkönen ja Markus Ryytty oppivat, ettei tahdin tihentämisestä ollut juurikaan apua. Vauhti ei vastatuulella kasvanut, vaikka kuinka meloi. Tuulet vaativat lisäksi kiertelyä; oli järkevää edetä suojaisissa saarten takusissa laivareitien sijaan.

“Tuulettomia päiviä oli vain kaksi seitsemästä. Täysin melomatta etenimme yhteensä 500 metriä Kokemäenjokea”, toteaa Markus Ryytty. Hän ja Miska Räikkönen kiittelevät sitä, että kolmannelle kaverille tuli työeste. “Yhden hengen kanootilla hän ei niillä keleillä olisi päässyt lainkaan eteenpäin.”

Pitkiä päiviä

Ryytty ja Räikkönen jäivät suunnitelmastaan jo ensimmäisenä päivänä kahdeksan kilometriä. Rönkin tavoittamiseksi olisi pitänyt ylittää Koljonseckä. Sen esti kova vastatuuli, joka heitti vettä sisään kanoottiin. Kun mittari osoitti matkan edistyneen kymmenessä minuutissa vain 12 metriä, miehet päättivät rantautua lähisaareen.

Seuraavana päivänä he ottivat vahingon takaisin ja meloivat suunnitelman mukaisesti Hautsaareen. Päivä venyi kuitenkin niin pitkäksi, että he myöhäistyivät 20 minuuttia Kaivannon grilliltä, vaikka se oli ollut avoinna tunnin tiedettyä pidempään. Myöhästymisen takia heiltä jäi myöhemmin kokematta myös ravintola Saluuna Sastamalassa.

Keskimääräistä vähän yli 40 kilometrin päivämatkaa taitettiin kymmenen tuntia, ja pahin melontapäivä venyi 14-tuntiseksi. “Kun päästiin illalla rannalle, nitkuteltiin ruotoa pari minuuttia suoraksi. Jos jotakin olisi pitänyt etukäteen harjoitella, niin kymmenen tunnin yhtäjaksoista istumista”, tuumii Miska. Yhtenä päivänä hänen kätensä ei taipunut ottamaan

Reissun varusteita ja eväsvalikoimaa.

Kosekeskisellä, Kuoksenjärven ja Leppäkosken välillä, oli aikaa napata selfie, edessä Markus Ryytty, takana Miska Räikkönen.

Toinen kahdesta tyynestä illasta sattui Viialan vaiheille

Miehet ohittivat Nokian tehtaat vasenta uoma myöten, mikä tiesi pään taivutusta kuljetusteli-neen kohdalla.

Kaverusten suurin kalansaalis oli kolmen – neljän kilon painoinen toutain.

rusinoita purkista. Markuksella särki iltaisin joka niveltä, erityisesti olkapäätä.

Päiväsaika oli usein pakko selvitä rusinaa ja kuivalihaa mutustellen, sillä rantautuminen ja ruoanlaitto olisi niellyt kallisarvoista melonta-aikaa. Haaveena oli valmistaa illalla yöpymispaikoissa tuoretta kalaa, mutta saaliin tarttuminen vieheeseen olisi vaatinut melonnan hidastamista, mitä taas ei aikataulu sallinut.

“Ei meillä kai olisi ollut voimiakaan joka päivä perkailla kalaa ja viritellä trangiaa”, arvioi Markus Ryytty. “Emme oikein ehtineet nauttimaan maisemistakaan. Saimme kylläkin nähdä ainakin kymmenen kalasääkseen ja pari pesää.”

Mukavia yllätyksiä

Parivaljakko oli tutkinut reitin palvelut etukäteen Google Mapsin avulla. Matkan varrella he tarkistivat vielä grillitietoja.

Älypuhelinta näppäillessä tuli vastaan sattumalta muutakin infoa, esimerkiksi tieto Hautsaaren kodasta. Miehet pääsivät pitkän päivän päätteeksi lämmittelemään sisätiloissa, ja kamat saatiin kuivumaan. Ensimmäisenä päivänä kastuneet kengät tosin olivat entisellään vasta neljäntenä päivänä.

Toinenkin laavu löytyi sattumalta, kun miehet etsivät yöpymispaikkaa Sitonsaaresta Valkeakosken ja Lempeälän väliltä. Alkuperäinen suunnitelma olisi vaatinut kulkua kaislikkoisen rannan lävitse ja vienyt lehmälaitumelle.

Uusi retki sitten joskus

Parivaljakko aloitti matkansa Kuoksenjärveltä varhain elokuisena rallilauantaina ja päätti sen seuraavana perjantai-iltana Poriin, Markuksen kotimaisemiin. Vaikeuksista huolimatta miehet olivat edelleen kavereita; ajoittaiset hermojen kiristymiset hoidettiin hiljaisuudella.

Seuraavasta melontaretkestä on puhuttu varovasti, mutta ajankohtaa ei ole lyöty lukkoon. Melottaisiin sitten joskus Porista Miskan kotimaisemiin Espooseen. “Meritaival edellyttäisi isompaa kanoottia.”

Kiinteistökonsultti Räikköstä ja monialayrittäjä Ryyttyä jäi vähän harmittamaan, ettei kesän starttia otettu Päijälän melontareitin alusta, Pitkäjärveltä tai peräti Rasijärveltä. Sen vahingon voi varmaan korvata pienellä kesäretkellä.

Teksti: Merja Åkerlind

Kuvat: Markus Ryytty ja Miska Räikkönen

KOTISEUTUA PYÖRÄILLEN

Muhkun matkassa

Kesällä 2006 Muhkun jossain porukassa oli keskusteltu polkupyöräilystä ja sen näppäryydestä esimerkiksi lähialueiden tutustumisessa. Kun samassa yhteydessä oli juteltu kovasinteollisuuden suuresta merkityksestä aikanaan Päijälän seudulla, alkoi ensimmäinen seuran kotiseutupyöräilytapahtuma hahmottua.

Päätettiin, että 2.7. pyöräillään katselemassa Ojasten taloa vastapäätä vanhaa Venttolan maan fylliittikiven louhinta-alueita. Opastusta oli saatavissa omasta porukasta. Olli ja Risto Lehto olivat työskennelleet useita kesiä isänsä ja setänsä ”monttulla” eri työvaiheissa. 1950-luvulla kiveä louhittiin pääasiassa laatoiksi, joita käytettiin rakennusten sokkelien ”koristukseksi” tai mm. pihojen ja käytävien pinnoituksiin. Kovasinaihioita taottiin vain sivutuotteena, kun sattui laattojen lohkomisen yhteydessä jäämään sopivia säleitä. Veljesten suhteilla saatiin menomatalla järjestymään tutustuminen Suomen ja ilmeisesti koko maailman viimeiseen Timo Jaakkolan omistamaan kovasinhioomoon Västilässä. Timo kertoi laajemmastikin kovasimien valmistuksesta ja meillä oli mahdollisuus ostaa nyt jo harvinaiseksi käyneitä eri tarkoituksiin viimeistelyjä Längelmäki-kovasimia. Olli kertoi kokemuksiaan kovasimien hionnasta, jota hän tässä laitoksessa teki vakituisen auton asentajatyönsä lisänä iltavuorossa 1960-luvulla. Kaiken varalta niille, jotka eivät lähteneet matkaan pyörillä, tai paluumatka tuntui pyörällä liian pitkältä, oli järjestetty moottorivenkuljetus Pitkänveden yli Ojasten kohdalla. Mukana tällä ensimmäisellä reissulla oli 22 osanottajaa.

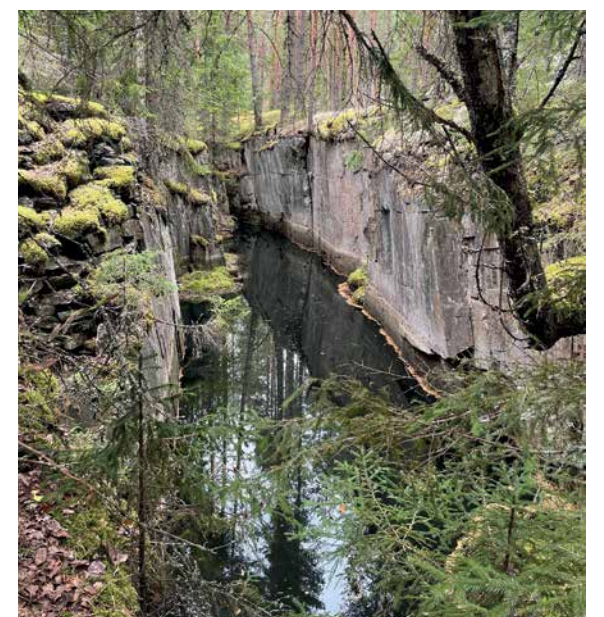
Tästä alkoi vuosittain toteutettu, sittemmin syyskuulle siirtynyt yhteinen reippailu polkupyörillä lähialueille. Nyt alkaa tilanne olla se, että täytynee kohta siirtää pyöriä ja pyöräilijöitä aluksi autokuljetuksin kauemmaksi, jotta mielenkiintoisia paikkoja riittää, ja ajomatka ei pitene yli nautittavuuden.

Tämän kesäinen tutustumispaikka löytyi 3.9. vielä suhteellisen läheltä. Palasimme ensimmäisen retken aiheeseen. Pyöräilimme Västilän kautta Oriveden suuntaan entisen Eräjärven ja Längelmäen raja-alueille Ryskälään. Noilla alueilla toiminta oli ollut samaa kuin Venttolan maalla. Sammaloituneiden sepekkasojen ja kirkasvetisten suoraseinäisten monttujen laajalta alueelta kohteemme oli kuuluisa ISO MONTTU. Ja nähtiinhän se. Toista sataa metriä pitkä allas, jonka toisen reunan valtavat hukkakiven/sepelin kymmenkunta metriä korkeat kasat ovat muistona vuosien ja miesjoukkojen työstä ilman tämän päivän koneita. Hengästyttävä ja kunnioitusta herättävä kohde alueella jo yksinäänkin.

Tällä reissulla hienossa varhaisyyksyn säässä porukkaa oli mukana 12 henkeä Päijälästä, Mäkimaasta ja Västilästä. Oppaamme oli alueella itsekin nuorena työskennellyt Jouko Helin Eräjärven Kivitoimikunnasta.

Teksti: Risto Lehto

Kuvat: Päivi Raskinen

Kalervo Karvanen Ööpöön edustalla.

ÖÖPÖÖ

Monin tavoin syrjässä

Päijälästä on vaikea löytää syrjäisempää asuinpaikka kuin Ööpö. Se jäi jo 60 vuotta sitten vapaa-ajanasunnoksi, kun Karvasen perheen pienimmät lapset eivät jaksaneet taittaa liki kahdeksan kilometrin koulumatkaa ja metsätöiden koneellistuminen oli heikentänyt Onni-isän ansiomahdollisuuksia.

Epäily alkaa vallata mielen, kun ajelee metsien läpi aina vaan kauemmaksi Orivedentielle. Kun sivuteitä on seikkailtu 3,5 kilometriä, avautuu kalliomuodostelmien keskellä peltoaukea. Rinteeltä silmä erottaa vanhan hirsitalon, sivummalta kellarin ja aitan sekä kivien väliin kyhätyn huussin.

“Syksyllä eivät enää näy kukkakedot”, valittelee Kalervo Karvanen ja todistaa eron kännykkäkuvillaan. Lapsuudenmaisema on alkanut kiehtoa häntä entistä enemmän veljen kuoleman jälkeen. “Kun aloitin pihan, peltojen ja metsän raivaamisen, tässä oli läpikäymätöntä kuusikkoa ja muuta pöheikköä.”

“Sisällä oli ja on vieläkin tekemistä, kun välillä metsäyhtiö vuokrasi kamaria ja keittiötä. Työntekijät käyttivät pirttiä märkien puiden kuivaamiseen, mikä toi vähän lahovaurioita. Sisällä näkyi myös jälkiä puitten pätkimisestä moottorisahalla.”

Entisajan asumista

Ensimmäistä kertaa elämässäni näen pesukodan, joka on

edelleen käytössä. Hämärässä tilassa leijuu pehmeä kosteus ja savunhaju. Kalervo on edellisiltana lämmittänyt vettä savusaunaan. Se vaatii veden nostamista viereisestä lähdekaivosta ja lämmittämistä keskellä kotaa padassa avotulella.

“Nämä lienevät alkuperäisiä rakennelmia tai ainakin alkuperäisellä paikallaan”, arvelee Kalervo Karvanen. Hänen uskoo myös talon toisen päään hyvin vanhaksi. Siitä todistavat muun muassa puunauloin kyhätyt, pienehköt ikkunat. Asuminen keskittyi 9 x 9 metrin tupaan, jota lämmitti nurkassa komeileva suuri uuni. Se on perustettu suoraan kalliolle, kuten koko rakennus.

Myöhemmin on taloon tehty hirsistä toinen pää: eteinen, keittiö, ruokakomero sekä kamari pönttöuuneineen ja 1950-luvun sisustuksineen. “Haaveeni on ottaa hirsipinta esiin muuallakin kuin makuutilaksi muutetussa komerossa ja korottaa talo alkuperäiseen korkeuteensa. Sitä on kai säästösyistä madallettu samalla, kun katto-materiaali on vaihtunut päreestä ensin huovaksi ja sitten pelliksi.”

Ööpöössä ei ole koskaan ollut sähköä, lankapuhelinta tai vesijohtoja. Lähin puhelin löytyi Hutalasta liki kahden kilometrin polun takaa. Pientä virtaa on jo parikymmentä vuotta antanut aurinkopaneeli, jonka tuttu sähkömies asensi. Aggregaattikin on, koska Kalervo Karvanen nukkuu mieluiten uniapnealaitteen kanssa.

Pitkä koulumatka

Elämä Ööpöössä on totisesti vaatinut omavaraisuutta. Kalaa sai parhaiten Vuorijärvestä ja puolukkaa lähietäältä myytäväksikin. Sieniä löytyi metsistä yllin kyllin. Jo hävitetyssä navetassa pidettiin muutamaa lehmää, lampaita, kanoja ja vuosittain kesäposua. Hevonen oli välttämätön pelloilla, matkoilla sekä isän metsätoissa. Maitoa ei pitkän matkan takia lähetetty meijeriin, vaan äiti laittoi siitä muun muassa viiliä ja separoi voita.

Kun Päijälän keskustaan on matkaa liki kahdeksan kilometriä, Kalervo hoiti koulumatkoillaan myös ostoksia osuuskaupassa ja Vuorenpään kaupassa. “Äiti ei käynyt joka kuukausi missään.”

Kalervo ei kokenut koulumatkaa liian pitkäksi taikka yksinäiseksi, vaikka matkaan ei liennyt myrskylyhtyä, polkupyörästä puhumattakaan. Joskus hän sai koulutiellä seurakseen Jormakan Anteron tai Leppäsen Liisan.

Pienemmät sisarukset uupuivat koulumatkalla niin, että se sai osaltaan perheen muuttamaan lähemmäs kylää. Vielä 1960--61 palattiin karjan kanssa Ööpööhön.

Uskontokin eristi

Kalervo Karvanen on tutustunut kyläläisiin paremmin vasta viime vuosina. Hänet nähtiin esimerkiksi kesällä 2022 lauantaitoreilla ja pesäpallo-ottelussa.

“Sen jälkeen, kun äiti ja minä käännyimme Jehovan todistajiksi, ei ollut suositeltavaa viettää vapaa-aikaa muitten lasten kanssa huonojen vaikutelmien välttämiseksi. Me Karvasen lapset juoksimme ja leikimme onnellisina keskenämme Ööpöön maisemissa. Meidän perhe kävi Päijälässä lähinnä Koivulahdessa sekä naapureissa, joitten kanssa tehtiin myös talkoota puolin ja toisin.”

Kalervo kertoo jehovalaisuuden tuoneen perheeseen paljon ristiriitoja, sillä isä ei vaihtanut uskontokuntaa. “Hän jatkoi hiihto- ja juoksuharastuksiaan, mitä pidetään jehovien keskuudessa joutavana ajanvietteenä. Itsekin kyllä urheilin.”

Itse asiassa Kalervo ja nuorikko muuttivat Outokumpuun 1972 Jehovan Todistajien Suomen-päämajan kehotuksesta. Tällä vuosituhannella mies on jättänyt vähitellen taakseen niin avioliiton, jehovalaisuuden kuin alkoholinkin. “Elän nyt eläkeläisenä elämäni parasta aikaa.”

Teksti ja kuvat: Merja Åkerlind

“Pari kertaa ajeltiin Pertin kanssa mopoilla Hyrylästä Ööpööhän, 200 kilometriä suuntaansa”, muistelee Kalervo Karvanen.

Kalervo Karvanen haluaa vähitellen kunnostaa vanhan pirtin ja hankkia taloon vanhoja huonekaluja. Komeassa tilassa vietettiin jouluja vuoteen 1957, jolloin Kaarina Karvanen ryhtyi Jehovan todistajaksi.

Notkelmassa etualalla kaivo ja pesukota, kauempana savusauna. Sellainen sijoitettiin aina kauemmaksi perinteisestä umpipihasta palovaaran takia.

ÖÖPÖÖ - Sata vuotta asuttuna

- Kotirannan torppa 1854.
- Vanha paikannimi Öby muuttui kansan suussa Ööpöksi.
- Vanhimmat tunnetut asukkaat Erik ja Henrika Ågren siirtyivät suhteellisen pian Niittylään.
- Vuoden 1900 vaiheilla Nestori Pihkalalle (1874–1927) ja Amanda Juhontyttäreille (1873–1968). Heidän kahdeksasta lapsestaan kolmanneksi nuorin Bruno jatkoi isäntänä. Hän sai puolisonsa Maire o.s. Nummelinin (1911–1982) kanssa kolme lasta, kaksi Ööpö-vuosina.
- Pihkalat muuttivat Länkipohjaan 1950, ja tilan osti Heikkilän isäntä Lauri Tuominen Otteleelta. Hän piti valtaosan metsistä, mutta myi asumuksen ja sen ympäriltä noin 10 hehtaaria Onni ja Kaarina Karvaselle. Tila, virallisesti Pelto-Vuorela, jäi 1960-luvulla vapaa-ajanasunnoksi, kun perhe muutti pysyvästi muualle. Nyt Ööpö kuuluu perikunnalle.

“Reissuporukkaa”

- Kivennavalla syntynyt Onni Karvanen (1921–2008) tuli talvisotaa pakoon Jämsään ja päätyi lapsuudenperheensä toisella evakkoreissuilla Längelmäelle. Siellä hän sai vaimokseen Kaarina Lahtisen Puharilasta (1921–2018).
- Karvasen perhe mutta 1949 Kalervo-vauvan kanssa Pitkänveden taakse Rantamäkeen, missä syntyi Pertti. Seijan syntyessä 1951 lopulla perhe oli jo ostanut Ööpöön;.
- Karvaset siirtyivät lähemmäs kylää Ruupuuhun 1958 ja kohta Venttolaan, joka silloin kuului Leppäkosken isännälle Eino Ankeriasniemelle.
- Karvaset palasivat viljelemään Ööpöötä 1960–61, minkä jälkeen muuttivat Kuhmoisten kirkolle Tolholan taloon lähelle Honkahovia. Vuosina 1962–64 koti oli Pataveden Hukilla.
- Onni ja Pertti Karvanen lähtivät 60-luvun puolivälissä työn perässä Tuusulan Hyrylään. Puoliso ja tytär seurasivat perässä ja Kalervokin 1967.
- Kalervo muutti Outokumpuun 1972. Seija on käynyt harvoin Suomessa muutettuaan kauan sitten Kanadaan. Pertti tuupertui Ööpöön pihaan lomallaan 2007.

Lähde: Leppäkosken kohinaa -kylähistoria ja Kalervo Karvanen

Kuvat: Kalervo Karvanen

Elämäntapaintiaanit viettivät Päijälässä muutaman kuukauden vuonna 1993.

30 VUOTTA

elämäntapaintiaanien Päijälä-vierailusta

Tänä syksynä televisiosta tuli Gaialand-sarja, joka kertoi 90-luvun alussa Päijälässäkin vierailleista iriadamant-elämäntapaintiaaneista. Ensi maaliskuussa tulee tasan 30 vuotta siitä, kun ryhmä ilmestyi Kotirannan tilalle.

Kittilän Lainiossa asuvista elämäntapaintiaaneista oli kirjoitettu Suomen lehdissä aluksi myönteisesti, mutta vähitellen alkoi tulla kriittisempiä äänenpainoja, kun ilmeni, että ryhmän johtajana tunnettua pääasiassa ulkomaille asuvaa Norman Williamsia epäiltiin monista laittomuuksista. Leirin oloja moitittiin surkeiksi ja lasten elämää ulkosalla paheksuttiin, vaikka heidän omavaraisesta luontosymbioosiin perustuvasta elämäntavastaan oli tekeillä jopa yliopistotutkimus. Vuonna 1993 tilanne kärjistyi Kittilässä niin, että ryhmä lähti busseilla kohti Päijälää viettääkseen täällä rauhassa omaa uuttavuottaan helmi-maaliskuun taitteessa täydenkuun aikaan. Kotirannan isäntä oli vieraillut edellisenä jouluna leirillä ja kutsunut heidät mailleen.

Maija Saarijärvi muistelee, miten äiti yhtenä aamuna vähän levottomana soitti, että ”mitähän on tekeillä, kun kuuluu rummutusta ja huilunsoittoa!” Maija kertoo sitten kotona käydessään vierailleensa leirissä useinkin, tutustuneensa iriadamant-ryhmään ja heidän ajatteluunsa. Talvisydämen he asuivat Kotirannan aitoissa, mutta kevään tultua rakensivat gwameja metsään ja aloittivat viljelyn. Heillä oli hyvin selkeä idea, miten kannattaa viljellä luontoa kuunnellen ja säästäten. Maija sanoo oppineensa heiltä paljon luonnon kanssa elämisestä. Vuorovaikutus oli molemminpuolista; joskus Maija vei heille omia

homeopaattisia lääkkeitään. Hän vietti kerran yhden kokonaisen päivän heidän seurassaan, joten hän näki koko päivän kulun. Aamulla auringon noustessa -vaikka he sanoivat maan laskevan- kokoonnuttiin piiriin ja tervehdittiin uutta päivää. Siinä käytiin läpi ajankohtaiset asiat, juhliittiin merkkipäivät. He tekivät kauniita käsitöitä, joita antoivat toisilleen lahjaksi. Kolmen kuukauden välein vaihdettiin maan, ilman, veden ja tulen vartijat, joilla jokaisella oli omat vastualueensa. Muutenkin jokaisella oli leirissä omat tehtävänsä. Auringon laskiessa -eli maan noustessa- syötiin päivän ainoa ateria.

Päijälän koulun silloiset opettajat **Reijo ja Kirsi Leino** kertovat, miten eräänä aamuna **Sihvon Jarkko** sanoi kouluun tullessaan, että kylällä on uusia asukkaita. Opettajat totesivat, että ”kiva kun tulee elämään kylälle!” Johon Jarkko jatkoi, että ”nämä taitavat kyllä olla vähän erilaisia”. Jonkin ajan kuluttua iriadamant-intiaanien edustaja tulikin koululle esittäytymään ja ehdottamaan yhteistyötä kyläläisten kanssa, vaikka he toisaalta olivatkin arkoja lehtikirjoittelun takia. Mm. koululla järjestettiin tilaisuus, jonne kaikki olivat tervetulleita keskustelemaan. He halusivat välittää kaikille sanomansa maapallon hätätilasta, ilmastonmuutoksesta ja rikkinaisesta luontosuhteesta. Pääsiäislauantaina he järjestivät ”avoimet ovet” leirillään, jolloin jokainen sai mennä

Tilaisuus koululla: Vas. Mapu- tai Arauco-niminen iriadamant, yhteisön suomalainen tukihenkilö Ilpo Okkonen, opettajapari Reijo ja Kirsi Leino.

Marja Ikonen saa kasvomaalauksen.

tutustumaan heidän elämäänsä.

Reijo Leino kertoo: ”Pian pidettiin kunnanhallituksen kokous, jossa oli herännyt huoli yhteisön talousvaikutuksista kunnalle. Soitin seuraavana päivänä Kittilän kuntaan kyselläkseni leiriläisten aiheuttamista kustannuksista. Konkreettisena asiana oli ainoastaan yksi maksamaton terveyskeskuslasku, joka sekin oli ulkopuolisen vierailijan aiheuttama. Yritin rauhoitella kunnan päättäjiä.”

Leinot sanovat heti alussa tehneensä päätöksen avoimesta vuorovaikutuksesta yhteisön kanssa, kuitenkin siten, etteivät puutu heidän ideologiaansa ja filosofiseen lähtökohtaansa. Koulun näkökulmasta kasvatuksellinen puoli oli tärkeä: se antoi konkreettisen mahdollisuuden puhua erilaisuuden hyväksymisestä ja ihmisen kunnioittamisesta silloinkin, kun ei ymmärrä täysin toisen lähtökohtaa. Asiaa käsiteltiin monissa oppiaineissa kuvataiteista biologiaan.

-Teimme myös Päijälän ja kirkonkylän oppilaiden kanssa mielipidetutkimuksen suhtautumisesta iriadamant-yhteisöön. Mielenkiintoinen lopputulos oli, että mitä lähempänä yhteisöä asui, sitä vähemmän oli enakkoluuloja ja pelkoa. Kirkonkylällä enakkoluulot olivat jo melkoisia. Päijälän oppilaiden suhtautuminen oli iloista ja avointa. Mieleen on jäänyt yhden kylän vanhimman asukkaan kommentti jonkun kyseenalaisuudessa iriadamantien läsnäolon: ”Ainahan täällä on ollut erilaista väkeä! Ei tässä ole mitään uutta.”

Jarkko Sihvo, joka oli tuolloin 12-13-vuotias koulupoika, kertoo ettei muista paljoakaan noista ajoista. ”Kovasti ne touhusivat ympäristössä. Joskus keräiltiin risuja niiden kanssa. Koulun pihassa oli jokin kota ja poliisejakin pyöri välillä nurkissa. Onhan se jälkeenpäin ajateltuna ollut aika erikoinen juttu, mutta ei sitä lapsena osannut niin ihmeellisenä pitää. Herättihän se vähän uteliaisuutta, mutta ne oli aika hissukseen ja omissa oloissaan.” Tuon

ikäisillä pojilla taitaa olla niin paljon mielenkiintoista omassakin elämässään.

Vaikka iriadamantit viipyivät Päijälässä ehkä vain kolmen kuukauden -eli eivät ehtineet korjata satoa viljelysiltään, **Matti Åkerlindille** on jäänyt mieleen yksi hyvin erikoinen viljelymuoto. He rakensivat viljelmän kuusen latvaan: tuohesta tehdyssä korissa oli pohjalla kiviä ja multaa, johon oli kylvetty jotain yrttejä tai vastaavia. Sitä pääsi katsomaan, jos vei kasteluvettä mennessään. Järvestä haettiin vesi ja nostettiin ämpäri narun avulla puuhun. Matti muistelee, miten edellä puuhun kiivenneen ”intiaanin” jalat olivat aivan rakoilla ja ajettuneet. Heillä oli myös tavallisia viljelyksiä. Maija Saarijärvi tiesi kertoa, että he käyttivät alveoli-menetelmää, jossa maa hyödynnetään tarkkaan sitä riistämättä.

Heikki Åkerlind taas kertoo, miten hän kerran pilkillä sai paljon ahvenia ja tarjosi niitä ”intiaaneillekin”, mutta eivät he halunneet, koska elivät täysin kasvisravinnolla. Heikki sanoo, ettei heitä juuri näkynyt eikä alueelle voinut mennä luvatta, sillä portilla oli vartijat. Ryhmän suomalainen jäsen Tuuli kävi kyllä Seppälässä kylässä; hän ehkä toimi yhdyshenkilönä kyläläisiin nähden.

Iriadamantit järjestivät pääsiäislauantaina Kotirannassa ”avoimet ovet”, eli kyläläiset pääsivät tutustumaan leiriin. He järjestivät musiikkiesityksiä, lähinnä rummuilla ja huiluilla, jollaisia itsekin huilua soittava Heikki ei ollut koskaan nähnyt. Näytteillä oli myös luusta, puusta, kankaasta, nahasta ja helmistä tehtyjä käsitöitä. Myöhemmin keväällä Pirtillä ja koululla vietettiin yhteistä tilaisuutta. Siellä oli myös gwamin pystytysnäytös ja pihalle istutettiin ystävyyspuita. Pian sen jälkeen tilanne kärjistyi, kun Kotirantaan tuli bussillinen poliiseja tuomaan iriadamanteille karkotusmääräyksiä. Ryhmä päätti lähteä kävelemään Suomen läpi kohti pohjoista saadakseen asialleen julkisuutta. Lehtikirjoituksissa on jossain määrin ristiriitaista tietoa, mitä tapahtui ja

milloin. Joka tapauksessa marraskuussa 1993 iriadamantit hävisivät maasta, kukaan ei oikein tiedä minne. Heidän mukaansa elämäntapa ja tutkimus ajautui umpikujaan lehdistön ja viranomaisten painostuksen vuoksi. Täällä ollut yhteisö oli haastateltujemme mukaan idealistinen ja uskoi vilpittömästi asiaansa. Kyläläisten muistoissa tuo ajanjakso elää edelleen -millaisena kenelläkin.

4-osainen tv-sarja Gaialand on nähtävissä edelleen Areenassa, jos haluaa tutustua tarkemmin yhteisön taustoihin. Haastatteluiden lisäksi lähteenä on käytetty Aino Ruokolan ja Leena Sihvon leikekirjoja.

Kuvat Merja Åkerlindin ja Leena Sihvon arkistoista
Teksti: Ulla Lahtinen

- Elämäntapaintiaanit tulivat 1991 kutsuttuina Ruotsista Suomeen Kittilän Lai-nioon
- Talvella 1993 tuli ongelmia maanomistajan kanssa, jolloin he siirtyivät helmikuussa Päijälän Kotirantaan
- Pääsiäislauantaina 1993 Kotirannassa kaikille vierailijoille avoimet ovet
- Toukokuussa Pirtillä ja koululla ystävyyspuun ja veljeyden juhla, josta tuli läksiäisjuhla
- Iriadamantit lähtivät kävelemään Suomen halki pohjoiseen saatuaan kielteisen oleskelulupapäätöksen
- Heinäkuun siltatansseissa kävi vielä muutama iriadamant esiintymässä
- Marraskuussa 1993 elämäntapaintiaanit katosivat Suomesta

Nuotiolla Kotirannassa.

Käsityönäyttely Kotirannan avointen ovien päivänä.

Muutama iriadamant kävi esiintymässä lähtönsä jälkeen vielä siltatansseissa.

LEPPÄKOSKEN ELÄMÄÄ JA IHMISIÄ *entisaikaan*

Myllärinpirtin pihalla. Vasemmalta Katri ja Irja Ojanen, Herman Ojanen viikate olallaan, Agnes Salokangas, os. Ojanen ja ehkä Alma Ojanen. Tytöt seinän vierellä Paula ja Liisa Salokangas. 1920-luvun alkua.

Lapsuuteni rakkaassa kesäajan kotikylässä, aurinkoisen mäen kupeessa sijaitsi Päijälän Leppäkosken Myllypirtti. Se oli harmaa, kookas hirsirakennus, päreillä katettu ja iloiset ruutuikkunat katsoivat Pitkäveden suuntaan.

Tämä rakennus valmistui myllärin asunnoksi 1800-luvulla. Kosken partaalla kyykötöti pieni myllyrakennus ja saha. Vuolaana kohiseva joki oli padottu Ylälampeen, josta vesi johdettiin tukkiruuheeseen. Sen vieressä oli myllyruuhi eli temmi, josta myllyn jauhinkivet ja saha saivat voimansa.

Maanmittari oli rajannut myllyä ja myllärin asuntoa varten puolen hehtaarin maa-alan Leppäkosken pohjoispuolelta. Myllypirtin pihapiiriin kuului aikoinaan yhden lehmän navetta ja Ylälammin rannassa oleva sauna. Pihassa kasvoi omenapuita, jotka keväisin hienostelivat vaaleanpunaisessa juhla-asussa. Maantien reunassa, pihan suojana kasvoi punakukkaisia angervopensaita. Lehtevä tuomi varjosti saunaa ja keväällä valkoisena kukkiessaan se levitti huumavaa tuoksuaan saunaran-

taan. Myllärinpirttiä ei enää ole, ei saunaakaan, ne on purettu uuden ajan rakennelmien tieltä. Osa lapsuuteni kesien kylämaisemasta on kadonnut.

Leppäkosken kyläkeskus alkoi kehittyä kosken äärelle 1800-luvun lopulla. Kylässä oli enimmäkseen pientiloja, joiden navetoissa oli lehmien ohella lampaita ja kanoja. Kylällä ei ollut koulua, ainoastaan kiertokoulu. Päijälä-nimi tulee tutkimusten mukaan sanasta päijätä, mikä tarkoittaa varoittamista. Hämäläiset ja karjalaiset taistelivat keskenään 1000-luvulla. Seudun korkeiden mäkien laella on aikoinaan poltettu tulia varoitukseksi vihollisjoukkojen saapuessa, eli asukkaita on päijätty. Mummoni aikaan Leppäkoskella puhuttiin Hämeen murretta tyyliin: ”Älä huula (huuda), paa poikas sanoon!”

Myllytarinoita

Kuhmoisten asiakirjoissa Leppäkosken myllystä on ensimmäinen maininta vuodelta 1692. Paikka oli Ala- eli Leppäkoski, jonne perustettiin ”Löytäneen lahoon mylly”. Varatulle maa-alalle rakennettiin myös Myllärinpirtti myllylahkon palkkaaman myllärin asunnoksi. Pirttiin muutti mylläriksi Thomas Cederholm (1815-1881) puolisonsa Anna Maria Andersintyttären kanssa. Vuosina 1855-1873 Thomas oli Löytäneellä Heikkilän Korkeelan torppari, nikkari ja mylläri. Hän sai kokemusta myllärin työstä myös aiemmin asuessaan Antulan torpassa.

Myllyrit olivat tärkeitä erikoisammattilaisia, joita oli säätyläisten myllyissä jo keskiajalla, myöhemmin myös talonpoikien omistamissa yhteismyllyissä eli lahkomyllyissä. Suureen lahkomyllyyn palkattiin mylläri, joka sai lahkolta asunnon, joskus torpan ja maata viljeltäväksi sekä luontoisetuna kultakin osakkaalta heiniä, olkia, halkoja ja määräperusteen mukaan viljakappoja. Mylläri oli arvostettu ja hyvin toimeentuleva kyläyhteisön jäsen ja myllylahkon yhteinen toimi- ja luottamusmies.

Myllypirtti oli monenlaisen toiminnan näyttämö. Siellä tapasivat viljan jauhattajat toisiaan, samoin myllylahkon jäsenet. Myllymatkoille varustauduttiin eväillä, myllyllä kerrottiin ajan kuluksi tarinoita ja kummitusjuttuja päreen valossa ja ehkä lopulta oikaistiin penkille nukkumaan. Myllymatkat toivat vaihtelua yksinäisten kylien asukkaiden elämään.

Kun vilja oli kypsytynyt ja puitu, alkoi Thomasilla kii-reinen aika. Jyväsäkit juoksivat sisältönsä tratin toroon ja myllynkivet jyrisivät taukoamatta yötä päivää. Uni saattoi joskus yllättää väsyneen myllärin. Vanha kansa uskoi vakaasti haltijoihin. Laajalti Suomessa ajateltiin, että myllynhaltija herättää nukkuvan myllymiehen, kun

jyvät alkavat loppua kivistä, ettei mylly pääse jauhaamaan tyhjää. Nukahtaminen myllyssä oli vaarallista. Jos mylly jauhaa tyhjää, alkavat kivet syöstä kipinöitä ja tulta ja valonlähteenä toimiva pärekin voi pudota ja polttaa myllyn. Tonttu saattoi hihkaista: ”Nouse ylös, nyt on viimeiset jyvät tuutissa!” - Thomasillakin oli varmaan oma myllytonttu apuna.

August Toivonen on merkinnyt 30-luvulla muistiin kokemuksiaan ja kertoo: ”Mylärin toimensa ohella Thomas Cederholm oli taitava puuseppä ja maalari. Enimmät paikkakunnan huonekaluista ja sisämaalauksista olivat hänen kädestään lähteneitä. Thomas tapasi sanoa: ’Se on huono nikkari, joka kahdesti koittaa’. Hän tarkoitti tällä esimerkiksi liitoksen yhteen sovittamista; sen täytyy sopia yhdellä koetuksella. Hänen työnsä oli pysyvää ja tyylikästä. Omistin viulun mutta jousi puuttui. Päätin sen tehdä. Pyysin Thomas-mylärilä koivun säleen. Hän piti tarkan kuulustelun mitä siitä tekisin. Mylläri valitsi lujaa koivupuuta, jonka arveli kyllin pitäväksi siihen tarkoitukseen ja työ alkoi. Pian sainkin jousen jouhia vaille valmiiksi, niitä minulla olikin kotona. Vanha mylläri kertoi, että hänkin on tehnyt virsikanteleita ja jousia. Hän oli hyvin tyytyväinen jouseeni ja sanoi, että siinä on eräs hyvä ominaisuus, jota hän ei ole ennen ollut ottanut huomioon, nimittäin että se on kaareva jouhiin päin. Hän oli tehnyt jousen varresta aivan suoran, joten se jouhia kiristettäessä painuu köyryksi, mikä on ruma muoto jouselle”.

Thomas Cederholm toimi Leppäkoskella myllärinä kaksikymmentäkuusi vuotta. Vaimo Anna Maria hoiti perinteiseen tapaan taloutta. Thomasin nuorin tytär, Maria (1861-1940) oli apuna Myllypirtissä ja myllyssä. Thomasin kuoltua Maria hoiti vuoden ajan yksinään myllyä.

Tukin uittoa 1920-luvulla. Taustalla Leppäkosken meijeri.

Myllärin tytär ja tukkipoika

Tuli kesä ja jokavuotinen tukinuitto alkoi. Leppäkoski kohisi valtoimenaan ja tukkimiehet tulivat Leppäkoskelle. Kerrotaan, että puuseppä Herman Matinpoika Ojanen (1857-1925, mummoni Agnes Salokankaan, os. Ojanen, isä) seilasi Leppäkoskelle tukki-lautalla muiden mukana. Tukki-laisten ja kyläläisten kanssakäymisessä löytyi joskus puolisoikin. Mummoni kertoi, että Leppäkoskel-la tanssittiin purpuria. Ehkä Maria Thomasin tytär tapasi komean, vaalean, kiharatukkaisen tukkipojan purpuritansseissa? Yksinäisen myllärinvuotensa jälkeen Maria avioitui Hermanin kanssa 1882. Kirkonkirja kertoo: ”Vihitty rehellinen nuorimies, kunniallinen ja toimielias Herman Matinpoika Ojanen ja entisen myllärin tytär, itsellinen myllynpitäjä, Maria Cederholm, molemmat Löytäneestä, kuulutettu Längelmäen kirkossa. Kuulutuksen otti ylkä ja kirjuri K. H. Melander ja vihki M. Meurman”. Marian yksinäinen vuosi myllärinä ennen avioliittoa lienee ollut harvinaista 1800-luvulla, naisen rohkea itsenäisyyden osoitus.

Avioituttuaan ahkera Maria, Myllypirtin emäntä, ei jäänyt pelkäästään kotitöihin vaan teki työtä myös lähimmäistensä hyväksi hoitaen oman aikansa sosiaalitointa. Päijälän Leppäkosken Kristillisen yhdistyksen alkuvaiheessa perustettiin niin sanottu Rakkauden aitta. Kerättiin vanhoja vaatteita, kenkiä ja muuta tavaraa tarvitseville. Vuoden 1913 vuosikertomuksessa sanotaan: ”Säilyköön tämä kaunis työmuoto kauan yhdistyksen keskuudessa ja selvittääkseen itse kullekin Jeesuksen sanoja: ’Jolla on kaksi paitaa, antakoon toisen sille, jolla ei ole yhtään’. Rakkauden aitan uskollisena hoitajana on ollut emäntä Maria Ojanen”. Rakkauden aitan jäsenet kokoon-tuivat Mylläripirtissä isomummoni Marian johdolla. Jälkipolvilla on muistikuva, että Maria oli luonteeltaan hyvä ja lempeä.

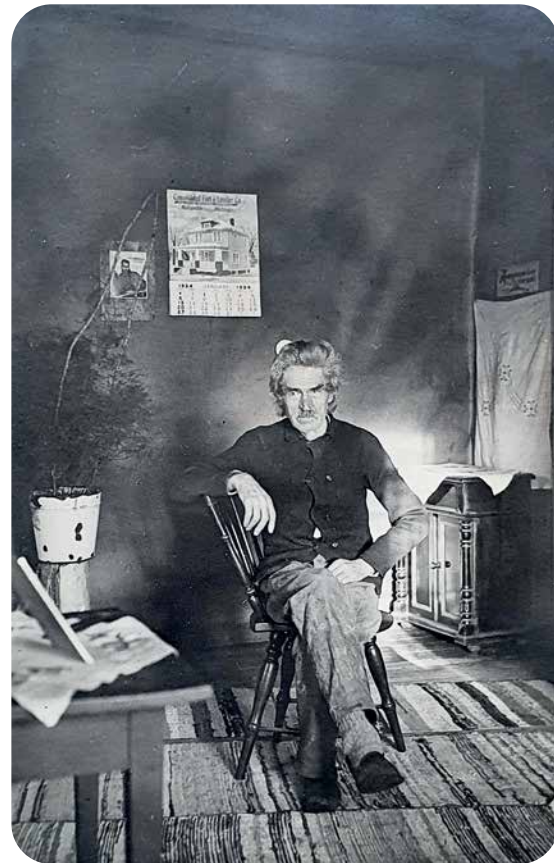
Isovaariani Hermania ei ollut turhaan valittu kylän mylläriksi, sillä hän osoittautui myös toimeliaaksi ja taitavaksi liikemieheksi. Myllyn lisäksi hän hoiti Leppäkosken sillan pielessä sijainnutta meijeriä, sähkölaitosta ja yksiraamista sahaa. Herman oli saanut myllylahkolta luvan rakentaa koskeen saha, johon vesi tulisi myllyruuhasta eli temmistä. Leppäkosken ensimmäiset meijerit olivat voimeijereitä. Kerma erotettiin maidosta vesivoimalla toimivalla isolla separaattorilla. Meijeri kävi vesirattaalla, jonka teho oli viisi hevosvoimaa. Herman perusti poikansa Väinön kanssa myös Längelmäen Käärenappula- ja Hammastikkutehtaan

Leppäkoskelle saatiin sähkövalot vuonna 1920. Ensimmäiset valot tulivat joen yläjuoksulla sijainneelle kovasintehtaalle. Seuraavaksi valoista pääsivät iloitsemaan myllylahkon tontilla asunut Ojasen perhe, kun Herman rakensi myllyn ja sahan yhteyteen sähkölaitoksen.

Herman Ojanen kuoli vuonna 1926. Vuosi hänen kuolemansa jälkeen mylly ja sen yhteydessä olleet tuotantolaitokset paloivat maan tasalle, mutta ne rakennettiin uudelleen. Maria sai Hermanin kuoleman jälkeen elinaikaisen asumisoikeuden Myllypirtissä.

Kuvaus menneisyydestä on maailma, joka on olemassa kaiken aikaa. Meillä on muistoja, havaintoja, kokemuksia ja niiden tulkintoja. Maailman ulkoiset muodot muuttuvat, mutta menneisyys elää meissä, esi-isät kulkevat mukamme. He vaikuttavat elämään geeneissä ja sukupolvelta toiselle opittuina käytäntöinä ja tapoina. Leppäkoski kohisee kertoen menneestä sille, joka pysähtyy kuuntelemaan.

Teksti ja kuvat: Eeva Honkanen, Kirkkonummi

Mylläri Herman Ojanen vuonna 1924.

Pyykin pesua Mylläripirtin saunalla, Ylälammen rannalla. Pyykkäämässä Alma Ojanen, oven suussa Maria Ojanen, hänestä oikealle Paula Salokangas (myöh. Vuorela) ja Liisa Salokangas (myöh. Miettinen) ja Väinö Ojanen. 1930-lukua.

VALOA

Sytyttelin lyhtyihin ulos kynttilöitä, kun ilta on pimeä.

Sisältä katsoin, että yksi lyhty on sammunut. Menin katsomaan ja siellä olikin liekki. Se oli pieni, mutta se oli liekki.

Tottakai ilahduin, että lyhty ei ollut kokonaan pimeä.

Miten usein tuleekaan lähimmäistä ajateltua kuin minä tuota pimeää lyhtyä. Mutta jokaisessa meissä on pieni tuli. Aina se tuli ei loista kirkkaasti, mutta siihen voi olla syynsä. Tuomitsemalla pimeät tai meidän omasta näkökulmastamme pienellä liekillä palavat lyhdyt, emme rakenna mitään. Pienikin liekki on Jumalan liekki. Jumalan tärkeä suunnitelma voi olla jokin, mikä näyttää meistä sammuneelta tai himmeältä. Jumala näkee liekin, jota me emme näe. Jumala tietää kaiken. Jumala näkee kaiken. Jumala auttaa kaikessa. Vaikka täällä harmittaa, ettei saa oman elämänsä uskon liekkiä loistamaan kirkkaana, riittää että se on olemassa. Jumalalta saamani valo on juuri oikea minulle.

Ja Jumalalta saamme liekkimme kirkkaina loistamaan, jos hän sen näkee tarpeelliseksi. Jumalan aikataulu ei aina noudata omaa tahtoani. Itse emme näe valoa itsessämme. Se on Jumalan lahjaa ja jos sen itse näkisi, kyllä kai sitä ylpistyisi. Vain Jumala tietää ihmisen sydämen ja voi tuomita oikeudenmukaisesti.

"Ennen tekin olitte pimeyttä, mutta nyt te loistatte Herran valoa. Eläkää valon lapsina! Valo kasvattaa hyvyyden, oikeuden ja totuuden hedelmiä." Ef 5:8-9

Kaikille toivotan valoisaa joulua ja pidetään toisistamme huolta, tukien - ei tönien!

Teksti: Pirkko Nurminen

TALVEN 2022-23 TAPAHTUMIA PÄIJÄLÄSSÄ

Ti 22.11. klo 13 Kirjapiiri Pirtillä: Kaiho Nieminen, Sokkeli

Ke 23.11. klo 13 Päivätuokio Vintturissa, Hahmajärventie 392

La 26.11. Joulun avaus Päijälässä:

klo 9-13 Joulutori Pirtillä

klo 18 Kauneimmat joululaulut ja kylän jouluvalojen sytytys Rukoushuoneella

To 15.12. klo 18 Viimeinen raamattupiiri ennen joululomaa Rukoushuoneella

Tapaninpäivänä 26.12. klo 13 joulukirkko Rukoushuoneella

To 12.1.2023 klo 18 Kevään ensimmäinen raamattupiiri Rukoushuoneella (parillisten viikkojen torstaisin)

Ti 24.1. klo 13 Kirjapiiri Pirtillä: Vappu Kannas, Rosa Clay

Su 19.2. Laskiaissunnuntain hiihtokilpailut Pirtillä (Muhku järjestää); Hernesoppaa ja laskiaispullia

Ti 28.2. klo 13 Kirjailijavierailu Pirtillä: Kuhmoisista kotoisin oleva Raija Järvinen esittelee kirjaansa Soidinyöt. Hän kertoo luontotarinoita ja näyttää valokuvia luonnosta ja metson soitimesta. Kaikki luonnosta kiinnostuneet tervetulleita!

Ti 21.3. klo 13 Kirjapiiri Pirtillä: Ulla-Lena Lundmark, Liekinkantajat

Su 26.3. Marianpäivän messu Rukoushuoneella ja yhdistyksen vuosikokous

Olavi Blåstedt 20.3.1936-27.7.2022

Kaikki me tunsimme Olavin!

Hän oli syntynyt Vehkajärvellä. Jäi sotaorvoksi kolmevuotiaana kahden veljensä kanssa. Isä kaatui talvisodan alussa joulukuussa 1939. Siitä alkoi Olavin vaiherikas elämä.

Hän sairastui lapsena nivelreumaan, ja ollessaan Ruotsissa sotalapset häntä hoidettiin Tukholman Karoliinisessa sairaalassa, mutta heikoin tuloksin.

Äiti kuljetti poikiaan myös Yhdysvalloissa, jossa Olavi oppi amerikkanglannin kielen. Pojista Erkki jäi sinne pysyvästi adoptiolapseksi. Toinen veli Aarno tuli takaisin ja eli viisikymppiseksi. Olavilla säilyi kieli niin, että hän pystyi jollain matkalla tulkkaamaan englanninkielistä opasta suomalaisille matkustajille.

Koulupoikana hän kiinnostui haitarinsoitosta, vaikka sormia jo runteli reuma. Hän sai käydä erään vehkajärveläisen miehen haitarilla harjoittelemassa ennen kuin sai oman haitarin. Soittamista hän teki koko elämänsä ajan. Hän oli soitellut lukemattomat juhlat niin yleiset kuin yksityisetkin. Vanhemmalla iällä häntä pyydettiin soittamaan vakituisesti vanhainkoteihin ja muihin laitospaikkoihin lähipitäjissä. Hänellä oli soittokavereita pelimanneissa ja muissa soittoporukoissa. Kerran hän totesi, että hänen soittotaitonsa määrää reumaiset sormet. Kuitenkin häntä pidettiin erittäin hyvänäkin soittajana.

Olavin varsinainen ammatti oli autonkuljettaja. 1950-luvulta lähtien hän kuljetti kuorma-autolla rahtitavaraa mm. puutavaraa, soraa ja rakennustarvikkeita asiakkaille. Myöhemmin 1980-luvulla hän oli ”virman töissä”, kun ajoi Luopioisten Linjan linja-autoa linjalla Kuhmoinen-Tampere. Päijälään hän kotiutui siinä vaiheessa, kun meni naimisiin Elli Helanderin kanssa ollessaan vielä linjalla. Liittoa kesti pari vuosikymmentä, kunnes Ellin kuolema heidät erotti. Olavi totesi myöhemmin, että ”Se aika oli minun elämäni hyvää aikaa”.

Olavi jäi jälleen yksin, mutta ei toimettomaksi. Hän jatkoi osallistumistaan kylän talkoisiin ja autteli naapureitaan voimiansa mukaan. Haitarinsoittoakaan hän ei jättänyt.

Hänen vuoronsa tuli lähteä tästä elämästä vajaan vuoden sairasteltuaan. Hänen ainoa lähiomaisensa on velipuoli Hannu. Sosiaalisena henkilönä hänellä oli laaja tuttava- ja ystäväpiiri. Kirjoitan tätä muistelua perhetuttavana monessa sukupolvessa, mutta myös kyläläisenä. Olavi toi oman tärkeän osansa kylämme elämänmenoon.

Aino Ruokola

”Lokarille hyvää iäisyysmatkaa”

Pikkutyttönä ollessani meillä kävi silloin tällöin mieluinen vieras. Kysyin äidiltä aina, tuoko Lokari haitarin mukanaan. Silloin en vielä ymmärtänyt, miksi sedällä oli niin kummallinen nimi. Jälkeenpäin selvisi, että se juontui Olavin Amerikan matkalta. Siellä käyneitä sanottiin Lännen Lokareiksi. Toinen erikoinen asia oli se haitari, mitä Lokari osasi soittaa. Ei niitä muilla naapureilla ollut ja pidin paljon soittimen vahvasta äänestä, joka sointui kuin huoneessa olisi ollut kokonainen orkesteri. Istuin lattialla kuuntelemaan soitantaa, enkä halunnut sen koskaan loppuvan.

Isä viljeli sokerijuurikasta parikymmentä vuotta. Harventaminen ja kitkeminen ei myöhemmin ollut niitä mukavimpia juttuja, mutta noin 6-vuotiaana oli se huikea unelmien täyttymys, kun pääsin Lokarin kuorma-auton kyytiin viemään juurikkaita Turengin sokeritehtaalte. Ensin isä lähti isoveljen kanssa reissuun, mutta tasapuolisuuden vuoksi minä pääsin seuraavalla kerralla äidin kanssa retkelle suureen maailmaan. Pienen tytön muistiin ei siltä matkalta jäänyt paljon muuta kuin ne ison kaupungin valot, kun lähdettiin ajelemaan kotia kohti ja että sain tehdä sen matkan suuren idolini Lokarin kanssa.

Leena Bragge

Martti Niemi 2.9.1950 – 22.7.2022

Martti oli syntynyt Päijälässä Sunntilan tilalla. Vanhempiensa jälkiä noudattaen hän viljeli kotitilaa yhteiskunnallisten muutosten aikakautena. Osallistui kyläyhteisössä yhdistystoimintaan ja kunnallisiin luottamustoimiin. Harrastuksia mm. metsästys ja kalastus.

Isä Oiva Niemi oli viljelytyön ohella mm. lautamies ja sai herastuomarin arvonimen. Äiti Annikki tuli Päijälään pienviljelijäin paikalliliiton neuvotana pitämään kasvivärjäyskurssia ja löysi emännän paikan Sunntilasta. Heillä oli silloin hyvä lypsykarja. Sunntilasta tuli kysytyintä kotivoita Päijälän kauppoihin.

Martti jatkoi viljelyä. Lypsykarjan jälkeen otettiin lihakarjaa kasvatukseen, kunnes sekin loppui 80-luvulla. Sen jälkeen viljeltiin heinää ja perunaa myös myyntiin. Heinää meni paikallisille hevostalleille ja perunaa mm. kouluille ja vanhainkodille.

Martti osallistui perheineen Päijälän pienviljelijäyhdistyksen monitahoiseen toimintaan. Hän oli myös kylätoimikunnassa puheenjohtajana. Saatiin monia uudistuksia kylälle, kuten rivitalohanke, uimarannan kunnostus, Ylälammin ruopaus ja koululaisille kiekkokaukalo. Kaukalon rakentamiseen osallistui monia muitakin tahoja.

Martin liityttyä Kuhmoisten moottorikelkkakerhoon tuli Päijälässäkin hiihtoladut kuntoon myös koululaisille.

Martti kuului pitkään kunnan rakennuslautakuntaan ja myös vaalilautakuntaan.

Nykyisin Martin poika Jari perheineen jatkaa tilan pitoa Sunntilassa ja on koneurakoitsija.

Parin vuoden takaisesta sydänleikkauksesta Martti selvisi, mutta nyt on hänen elinpäivänsä luku täyttynyt. Edesmenneitten työ on pohjana tuleville sukupolville – Muistellemme Marttia.

Aino Ruokola

MAISTUVAT SIENIHERKUT JOULUPÖYTÄÄN

Vuoden sieni on mustatorvisieni ja siitä on mainittu edellisessä Virran Varrelta lehdessä. - Tässä yksi sienipiirasohje. Piiraisiin voi käyttää monenlaisia sieniä maun mukaan.

Ainon sienipiiraat

Taikina:

1 kg (n. 1,5 l) vehnä jauhoja
50 g hiivaa
4 dl maitoa
1,5 tl suolaa
1 rkl sokeria
150 g voita

Sienitäyte:

½ l suolasieniä – liotettuja, hakataan hienoksi (pakastettuihin lisätään suolaa)
3 keitettyä munaa hienonnetaan
1-2 dl riisiä keitetään, johon lisätään 25 g voita nippu tilliä ja valkopippuria
(Täytteen ainesosia voi muunnella halutessaan).

Liota hiiva kädenlämpöiseen maitoon ja sekoita joukkoon muut aineet. Mitä löysempi taikina, sen parempi. Anna taikinan kohota rauhassa. Kauli kohonnut taikina ja ota torttumuotilla pyöreitä kakkuja. Laita keskelle sienitäytettä ja käännä reunat vastakkain puolikuun muotoon. Kohota vielä hetken aikaa. Voitele piiraat ja pistele niihin reikiä ennen paistoa. Paista 250 °C, 15 min.

Ohje: Aino Ruokola
Kuva: Leena Bragge

HUOM! Laiskan/kiireisen sienipiiraat saa helposti tehtyä korvaamalla itse tehdyn taikinan kaupan valmiiksi leikatuilla torttutaikinalevyillä. Neliön muotoisista paloista tulee kolmion muotoisia piiraita, mutta yhtä hyviä. Reuna kannattaa rikkoa haarukalla ja "liimata" vedellä, niin ettei piirakka rupea irtistelemään.

Merjan sienikeittoa näppituntumalla

- Kuullota kattilan pohjalla voissa iso sipuli. Sekoittele mukaan muutama ruokalusikka vehnä jauhoja. Lisää liemeksi vettä tai lihalientä. Jatka sekoittamista, kunnes saat keittopohjan.
- Laita liemeen sienet sen kokoisina paloina kuin haluat. (Keittoon sopivat esimerkiksi herkku- tai voitait, suppilovahverot ja mustat torvisienet. Pakastetut sienet on helpoin leikata ennen täyttää sulamista.)
- Keitä joitakin minutteja. Mausta suolalla, mustapippurilla, persiljalla ja saksankirvelillä. Sulatejuusto tai kerma antaa lisäaromia ja -kaloreita sekä lisää pohjaan palamisen vaaraa.
- Koemaistele. Jos keitto jäi ohueksi, tee "jälkisuurustus". Jos lientä uupuu, sitä saa hanasta. Jos kaipaat tukusampaa keittoa, lisää sieniä. (Kuivattuja on helppo rusentaa mukaan.)
- Nauti leivän kanssa -- ruista tai vaaleampaa, paahdettuna tai ilman.

Ohje: Merja Åkerlind

Kuva: Pexels.com

SIENIKURSSI RUKOUSHUONEELLA 10.9.2022

Viime syksynä oli Pirtillä syystorin yhteydessä sieninäyttely, joka herätti mielenkiintoa. Silloin päätettiin, että tälle syksyille järjestetään sienipäivä.

Kurssin neuvojaksi saatiin Vuokko Liimatta Kuhmoisista. Tarjoiluun oli Merja Åkerlind keittänyt sienikeiton ja tehnyt muitakin pikku maistiaisia.

Vuokko oli tuonut näytille hyvän kokoelman eri sienilajikkeita. Osa oli kurssilaisten tuomia. Vaikka nyt on ollut huono sienisyksy viime syksyyn verrattuna, löytyi pöydällisestä sieniä riittävästi tunnistettavaa ja keskusteltavaa. Oli löytynyt myös "vuoden sieni" musta torvisieni, jota ei kaikin paikoin esiinny. Kurssimme sattui syksyn kuivaan aikaan, mutta tärkeimmät ruokasienilajit oli kuitenkin esillä, kuten kantarelli, suppilovahvero, hapero, tatti, rousku, jopa harvinainen kultarousku, lampaankääpä ja monia muita. - Myös muutama myrkkysieni.

Ohjelmassa oli myös sieniretki luontopolulle, mutta sieltä ei juuri saalista löytynyt, erilaisia näytteitä kylläkin. Kurssilla oli kaikkiaan 13 osallistujaa. Vaikka kaikilla jo tuntui olevan sienituntemusta ennestään, niin uusikin tieto on tarpeen.

Teksti: Aino Ruokola

Vas, Marja Ikonen, Saara ja Annariina Rautio, Ulla ja Hannu Lahtinen, Vuokko Liimatta.

Joulun avaus Päijälässä lauantaina 26.11 klo 9 alkaen

Perinteinen joulutori Pirtillä klo 9-13

Myynnissä mm. käsitöitä, leivonnaisia, säilykkeitä, lahjavaraa, kalentereita

Arpajaiset, askartelua, lapsille tontun pussit

Joulupuuroa ja torttukahvit ilmaiseksi

Päijälän logotuotteita alehintaan

Virran varrelta -lehti ilmestynyt

Kuhmoisten Joulu -lehtiä myynnissä

Kirjasto avoinna

Rukoushuoneella illalla klo 18

Jouluvalojen sytytys ja kauneimmat joululaulut

Glögiä ja vohveileita

Tervetuloa päivän kaikkiin tilaisuuksiin!